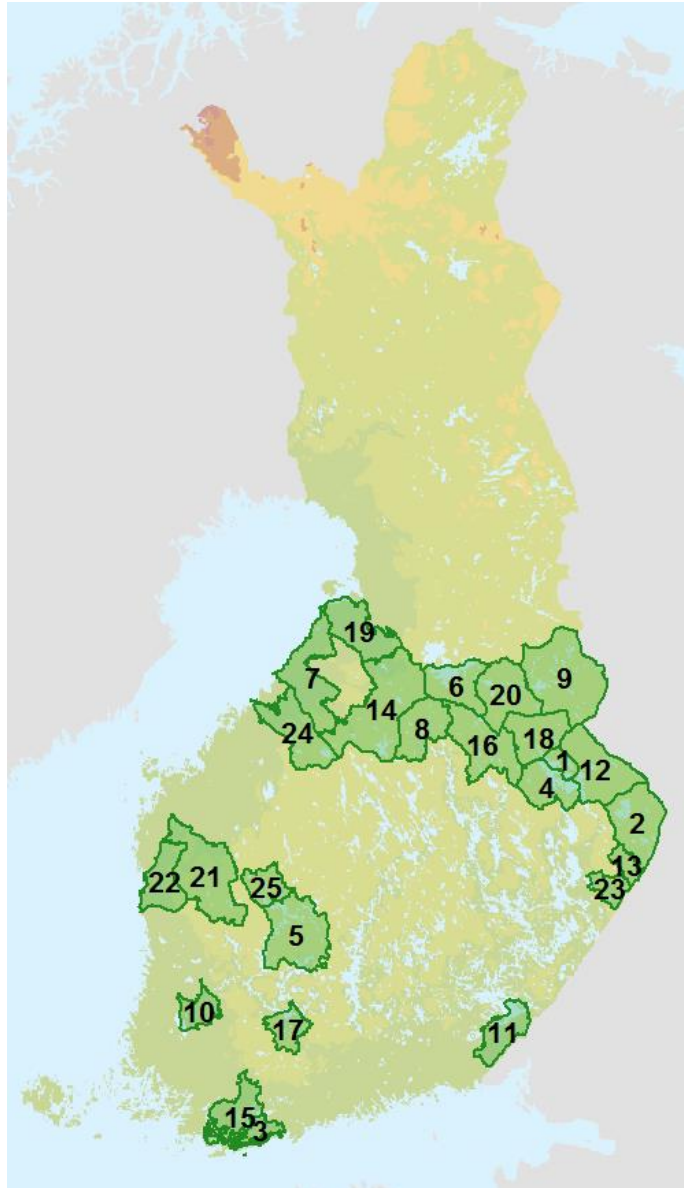

TOIMINTAOHJEISTUS REVIIRIYHTEISTYÖRYHMILLE

Kirjoittanut Antti Rinne & Mari Lyly
Reviiriyhteistyön kehittäminen -hanke

06/2018

Työryhmien tarkoitus

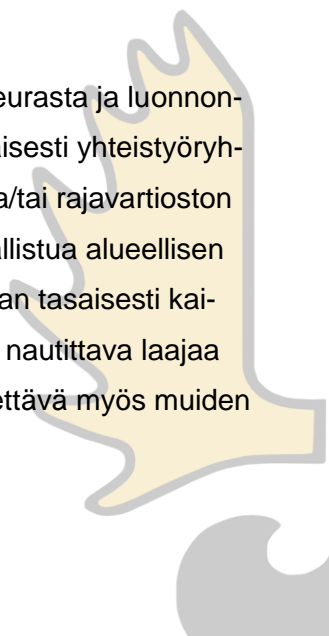
Susikannan hoitosuunnitelmassa lukee seuraavasti: ”Yksi keskeinen uuden reviiriperustaisen susikannan hallinnan lähtökohta on se, että reviireillä elävien ja toimivien ihmisten tulisi päästä nykyistä enemmän osallistumaan sutta koskevaan suunnitteluun.” Tähän tarkoitukseen on perustettu paikallisia reviiriyhteistyöryhmiä, jotka sovittavat yhteen erilaisia paikallisia näkökulmia ja edustavat paikallista väestöä susikysymyksissä.

Reviiriyhteistyöryhmien tehtävänä on luoda kokonaisnäkemys oman alueensa susitilanteesta, tiedottaa alueen asukkaita sekä punnita metsästyksen edellytyksiä ja prioriteetteja. Keskeinen osa työryhmien toimintaa on suunnitella ja toteuttaa toimenpiteitä, joilla voidaan ennaltaehkäistä konflikteja ja susien aiheuttamia vahinkoja sekä edistää rinnakkaiseloä susien kanssa. Yhtä tärkeänä voidaan pitää myös faktapohjaisen susitiedon välittämistä paikallisille ihmisille sekä vastaavasti heidän kannanottojensa välittämistä hallinnon suuntaan. Näiden lisäksi ryhmä keskustee ja suunnittelee alueellisia erityiskysymyksiä, kuten raja-alue yhteistyötä tai metsäpeuran ja suden suojelun sovittamista yhteen. Tarkoituksena ei siis ole keskittyä vain siihen, onko suden metsästämiselle tarvetta ja kuinka paljon, vaan myös muihin paikallisiin vaikutuskeinoihin susiasioiden hoidossa. Työryhmät kokoontuvat vuosittain yhteen tai useampaan kokoukseen, jossa suden kannanhoitoon ja paikallisiin toimenpiteisiin liittyviä asioita käsitellään.

Työryhmien rakentuminen

Reviiriyhteistyöryhmien tarve lähtee alueelle muodostuneesta susireviiristä ja paikallisten toimijoiden halusta käsitellä susiasioita yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Työryhmien rakentaminen aloitetaan yleensä sidosryhmätapaamisella, jonne kutsutaan työryhmään mahdollisesti haluavat sidosryhmät. Tapaamisen jälkeen sidosryhmät esittävät omia edustajiaan työryhmään, ja ryhmän kokoonpanon varmistuttua se nimitetään alueellisen riistaneuvoston puheenjohtajan toimesta.

Työryhmissä toimivat yleensä edustajat kunnasta, paikallisesta metsästysseurasta ja luonnonsojelu yhdistyksestä sekä alueen karjankasvattajien edustaja. Tilannekohtaisesti yhteistyöryhmään kuuluvat myös paikallisen poliisin, alueella toimiva metsähallituksen ja/tai rajavartioston sekä kyläyhdistyksen edustaja. Näiden lisäksi ryhmän toimintaan voivat osallistua alueellisen riistaneuvoston tai riistakeskuksen edustaja. Edustajia olisi pyrittävä ottamaan tasaisesti kaikista sidosryhmistä, jotta mikään ei jää aliedustetuksi. Edustajien olisi myös nautittava laajaa luottamusta edustamansa sidosryhmän keskuudessa, ja erityisesti ymmärrettävä myös muiden sidosryhmien näkökantoja.

Susireviirialueiden yhteistyöryhmien toiminta käynnistettiin 2015–2016, ja uusia ryhmiä on perustettu tasaisesti tämän jälkeen. Tavoitteena on, että yhteistyöryhmien toiminta jatkuu tois-
taiseksi ja kattavasti suden levinneisyysalueella.

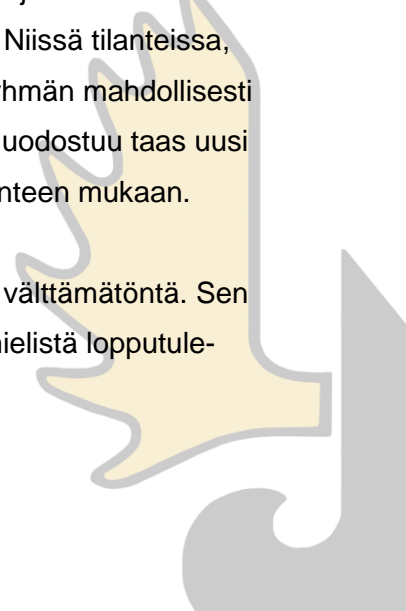
Kokoukset

Työryhmissä on tyypillisesti taustoiltaan hyvin erilaisia ihmisiä eikä keskusteltavana olevista asioista aina olla samaa mieltä. Onkin erittäin tärkeää, että työryhmän kesken pyritään aktiivisesti ylläpitämään rakentavaa ilmapiiriä ja että kokouksissa tulevat kuulluksi kaikkien ryhmän jäsenten näkökulmat ja ajatukset. Hyvän kokoustavan mukaisesti puheenvuoroja annetaan ta-
sapuolisesti kaikille jäsenille ja lausuntoja annettaessa mahdolliset eriävät mielipiteet kirjataan kokousmuistioon. Työryhmiä kannustetaan keskustelemaan erityisesti paikallisista toimenpi-
teistä, vaikka kannanhoidon taustalla olevat valtakunnallisetkin asiat nousisivat välillä esiin keskustelussa.

Kokousmuistioiden laatiminen mahdollistaa sen, että työryhmän toiminta ja lausunnot saavut-
tavat paikalliset ihmiset. Lisäksi hankkeen koordinaattori sekä Suomen riistakeskuksen aluetoi-
mistot ovat perillä siitä, mitä toimia ryhmät suunnittelevat ja toteuttavat, ja toisaalta he saavat
tiedon ryhmän toimintaan mahdollisesti liittyvistä ongelmista. Muistioon kirjattuja asioita voi-
daan myös viedä muualle hallinnon, tutkimuksen ym. tahojen tietoon. Muistiot ovat tärkeitä toi-
mittaa koordinaattorille pian kokouksen jälkeen myös sen takia, jotta koordinaattori pystyy otta-
maan aiemmissa kokouksissa esiin tulleet asiat huomioon seuraavan kokouksen esityslistaa
suunnitellessaan. Kokousmuistioiden on sovittu olevan julkisia, jolloin käsitellyt asiat ja tehdyt
päätökset ovat verkossa kaikkien saatavilla.

Kokouksia varten hankekoordinaattori toimittaa valmiita esityslistapohjia, joita ryhmät saavat
vapaasti muokata tarpeisiinsa sopiviksi. Lisäksi riistakeskukselle voi esittää ehdotuksia käsitel-
tävästä asioista. Ajatuksena on, että esityslistoilla on vuodenaikaan nähden ajankohtaisia asi-
oita sekä toisaalta muita kannanhoitoon liittyviä kuulumisia ja uusia asioita. Niissä tilanteissa,
joissa perustetun reviiriyhteistyöryhmän alueella ei esiinnykään susia, on ryhmän mahdollisesti
mielekkäintä jättää aktiivinen toiminta tauolle siksi aikaa, kunnes alueelle muodostuu taas uusi
lauma. Ryhmätoiminnan tarpeen arvioi parhaiten ryhmä itse alueen susitilanteen mukaan.

Yksimielisiin lausuntoihin pyrkiminen ei aina ole mielekäästä eikä myöskään välttämätöntä. Sen
sijaan lausunnoissa voidaan kuvailla tiiviisti käytyä keskustelua ilman yksimielistä lopputule-

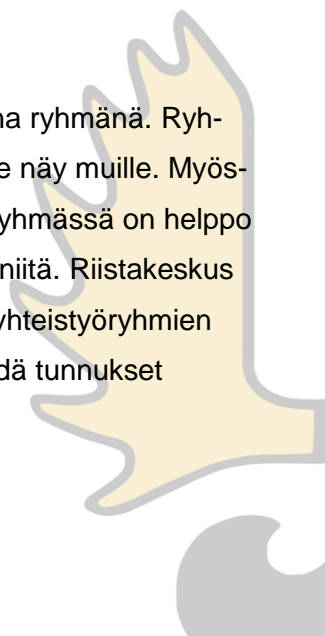
maa. Esimerkiksi suden metsästyksen liittyen ei ole pakollista antaa kannanottoa metsästyksen tarpeellisuuteen tai pyydettyjen susien määrään liittyen, vaan ryhmä voi myös halutesaan kuvailla riistahallinnolle alueen susitilannetta sekä siihen liittyviä taustoja. Varsinkin alueen erityispiirteet on hyvä tuoda lausunnoissa ilmi. Lausuntoja kirjatessa on tärkeää pitäytyä faktoihin perustuvassa tiedossa, eikä mielipiteitä sovi yleistää liikaa ilman perusteluita. On syytä muistaa, että metsästyksen liittyvissä lausunnoissa luvanhakija on jäävi osallistumaan lausuntokeskusteluun.

Toimenpiteet

Toimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen ovat keskeinen osa työryhmien toimintaa. Tässä toiminnassa myös hankekoordinaattori pystyy tukemaan ryhmiä tarjoamalla erilaisia toiminnan vaihtoehtoja ja pohtimalla yhdessä ryhmän kanssa, minkälaisia asioita juuri heidän alueellaan olisi syytä toteuttaa. Tiedotustoiminta on hyvä aloituskohta uudelle ryhmälle, mutta tärkeää toimintaa myös vanhoillekin ryhmille, sillä sen myötä ryhmä tulee tunnetuksi alueen ihmisten keskuudessa ja paikallinen tieto kulkee paremmin molempiin suuntiin. Paikallisten ihmisten mahdolliset ongelmat tai tarpeet tulevat tätä kautta myös paremmin esille. Riistakeskus sekä hankekoordinaattori voivat tarjota tukea ja neuvontaa viestintätoimiin. Riistakeskukselle ja muualle hallintoon ja tutkimukseen osoitetut pyynnöt toimista ryhmien tukemiseksi on kuitenkin muotoiltava kokousmuistioissa selkeästi ja suoraan, jotta väärinkäsityksiä ei tulisi.

Työryhmien toimintaa rytmittämään julkaistaan kokousmateriaalia (mm. esityslista mahdollisine liitteineen). Tätä materiaalia on tarkoitus jatkossa välittää ryhmille aiempaa säännöllisemmin ja ennakoitavammin, jolloin ryhmillä on etukäteen tiedossa selkeät aikahaarukat, joiden sisälle kokous pyritään sovittamaan. Toki ryhmä voi myös päättää jättää tietyn kokouksen pitämättä sen vuoksi, ettei sillä ole ajankohtaisia asioita keskusteltavaksi. Reviiriyhteistyötoiminnan kehittämiseksi Suomen riistakeskus pyrkii järjestämään vuosittain eri puolilla Suomea kehittämisspäiviä. Tilaisuuksien keskeisenä tarkoituksena on pohtia ryhmätoiminnan roolia reviirialueilla ja vaihtaa kehitysajatuksia.

Reviiriyhteistyöryhmille on perustettu keskustelualusta Facebookiin salaisena ryhmänä. Ryhmään pääsee vain ylläpitäjän (Riistakeskus/ koordinaattori) kutsusta, eikä se näy muille. Myöskään ryhmässä käydyt keskustelut eivät näy muille kuin ryhmän jäsenille. Ryhmässä on helppo jakaa tiedostoja ja nettilinkkejä, aloittaa uusia keskusteluja ja kommentoida niitä. Riistakeskus vie sinne tarpeellisia materiaaleja ja tiedottaa ajankohtaisista asioista reviiriyhteistyöryhmien toimintaan liittyen. Jos et ole vielä liittynyt Facebookiin, on sinne helppo tehdä tunnukset

omalla sähköpostillasi. Työryhmien on varmistettava, että kaikkien sähköpostit ovat koordinaattorin tiedossa, jotta kaikki saadaan kutsuttua ryhmään. Sähköposti säilyy kuitenkin ensisijaisena viestintäkanavana jatkossakin reviiriyhteistyöryhmien ja Suomen riistakeskuksen välillä.

Mahdollisia toimenpiteitä, joita yhteistyöryhmät voisivat toteuttaa, on lueteltuna alla.

Tiedotus

Tiedotuksen lisäämisen tarkoituksena on vähentää epäluuloja suurpetotiedon oikeellisuutta kohtaan.

- Paikallista tiedotusta sudesta lisätään. Tiedotetaan esim. paikallislehdessä alueen reviiriyöryhmästä sekä suurpetoyhdyshenkilöistä ja siitä, kuinka heille voidaan antaa havaintotietoja. Lisäksi kerrotaan vahingonkorvausten hakemisesta.
- Muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö susitiedottamisessa.
- Artikkelit ja juttusarjat paikallislehdessä kertomassa paikallisesta susitilanteesta neutraaliin sävyyn, ilman arvolatauksia.
- Ohjeistetaan, miten toimitaan suteen liittyvissä tilanteissa.
- Tiedotus petovahinkojen ilmoittamisesta, korvauksista ja niiden hakemisesta.
- Työryhmän jäsenet toimivat tiedon välittäjinä omiin taustatahoihinsa (oikaisevat vääriä uskomuksia).
- Työryhmien jäsenten taustatahoista tuodaan tietoa työryhmälle (paikallisten ajatukset ja ongelmat esiin).

Koulutus

Koulutuksen tarkoituksena on levittää tietoa, kartuttaa kansalaisten yleistä susitietoutta, kouluttaa kuntatason viranomaisia ja lisätä riistaviranomaisten sekä paikallisten välistä avointa toimintaa ja tiedonvaihtoa.

- Susitiedotus- ja koulutustilaisuuksien järjestäminen paikallisille. Järjestäjinä esim. riistanhoitoyhdistykset tai kyläyhdistykset. Koulutustilaisuuksia kannustetaan suunnittelemaan yhteistyössä Suomen riistakeskuksen, Metsähallituksen, poliisin tai muiden tahojen kanssa (esim. asiantuntijapuheenvuorot). Tilaisuuksissa on myös mahdollista vertailla ja vaihtaa kokemusten paikallisten ratkaisumallien kesken.
- Tapaamisia työryhmien kesken, tiedon ja kokemusten vaihtoa.
- Ohjeita siihen, miten toimitaan suteen liittyvissä tilanteissa.

Vahinkojen ennaltaehkäisy

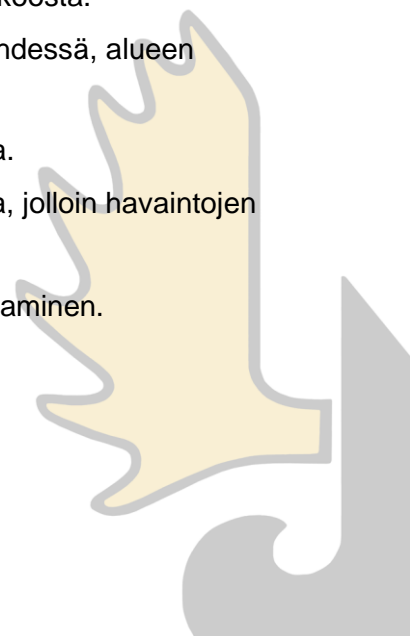
Vahinkojen ennaltaehkäisyllä pyritään siihen, että suden aiheuttamia vahinkoja paikallisten elinkeinolle ja omaisuudelle voidaan vähentää tai lopettaa. Tarkoituksena on, että suden ja ihmisen välistä kanssakäymistä voitaisiin parantaa ja jatkaa ilman suden tappamista.

- Susia houkuttelevien ravintolähteiden ja muiden tekijöiden kartoittaminen ja poisto.
- Petoaitojen rakentaminen
 - Työryhmä toimii tiedon välittäjänä ja paikallisena organisoijana.
 - Voidaan pyrkiä kehittämään joustavampia aitaratkaisuja, esim. kevyempiä ja helpommin siirrettäviä petoaitarakaisuja järeiden aitojen sijaan.
 - Eri tilanteisiin sopivia aitaratkaisuja.
 - Aitojen ja muiden torjuntamenetelmien (ääni, valo) yhdistämiskokeilu.
 - Aitojen rakentamiseen rahallista apua ja työvoimaa (valtio, metsästäjät, luontojärjestöt)
 - Työryhmä välittää tietoa paikallistasolta riistaviranomaisille siitä, mihin resursseja reviirialueella tulee kohdentaa (esim. petoaitojen rakentamisessa)
- Laumanvartijakoirat
 - Laumanvartijakoirien testaaminen, koirien ja omistajien koulutus.
- Välitetään tietoa suojaliivien käyttömahdollisuuksista metsästyskoirilla suden hyökkäystä vastaan.
- Häirikköyksilöiden (vahinkoa aiheuttavien yksilöiden) joustavampi poistaminen ongelmatilanteissa.
 - Sutta seuraamaan kykenevien ja siihen soveltuvien koirien etsiminen ja testaaminen ongelmasusien karkottamisissa tai pyynneissä
 - Koirien reagoinnin testaaminen suden kohtaamistilanteessa (petotestit)

Suurpetohavainnoinnin kehittäminen

Havainnoinnin kehittämällä parannetaan tietoa susien liikkumisesta, yksilömääristä ja laumojen koosta. Tällä vähennetään myös eri tahojen näkemyseroja susikannan koosta.

- Paikallista tiedotusta sudesta lisätään. Tiedotetaan esim. paikallislehdessä, alueen suurpetoyhdyshenkilöistä ja suurpetohavaintojen antamisesta.
 - Tämä on tärkeää myös vahinkojen ennaltaehkäisyn kannalta.
- Suurpetoyhdyshenkilöiden roolin tekeminen tunnetuksi tiedottamalla, jolloin havaintojen kattavuus myös paranee.
- Tassu-järjestelmän merkityksen ja havaintojen ilmoittamisen painottaminen.
- Luontokuvaajien aktivointi tiedottamaan havainnoistaan.
- Muiden työyhteisöjen aktivointi havaintojen ilmoittamiseen.

- Pentuehavaintojen merkityksen painottaminen.
- Sulanmaan havaintojen keruu (mm. huonot lumitalvet)
- DNA-näytteiden käyttö kannanarvioinnissa.
- Riistakameroiden tuottaman tiedon kokoamisen ja käytön kehittäminen.

Reviirialueen koordinaattori (suisovittelija)

Susireviirialueittain nimetään susiasioihin keskittynyt vapaaehtoinen yhdyshenkilö, joka nauttii reviirialueella laajaa luottamusta. Hänen tehtävään on varmistaa vahinkotapauksia ja petohavaintoja. Lisäksi hän toimii riistahallinnon ja tutkimuksen yhdyshenkilönä reviirialueen suuntaan, ja reviirialueen yhdyshenkilönä poliisin, riistakeskuksen aluetoimiston ja riistantutkimuksen suuntaan. Koordinaattori myös tiedottaa ja opettaa susiasioita kaikille asiasta kiinnostuneille kansalaisille. Tällainen toimintamalli lisääisi toimijoiden välistä luottamusta reviirillä.

- Työryhmä palkkaa reviirialueelle susiasioihin keskittyvän yhdyshenkilön.

Susien laittoman tappamisen ehkäiseminen

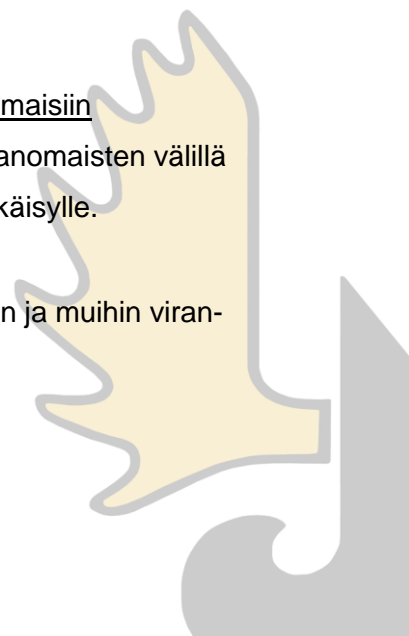
Susikannan suotuisan suojelutason saavuttamiseksi sekä suunnitelmallisen kannanhoidon toteuttamiseksi tarvitaan tehokkaita keinoja susien laittomien tappamisten ehkäisyyn. Ehkäisemällä ja lopettamalla susien laitton tappaminen kohotetaan suden arvoa riistaeläimenä ja parannetaan metsästäjien julkisuuskuvaa rehellisinä toimijoina.

- Susireviirialueiden metsästysseurojen vuosikokouksessa käsitellään suden laitonta tappamista ehkäisevät toimenpiteet.
- Reviirialueen metsästysseurat tiedottavat jäsenilleen, maanomistajille ja paikallisyhteisöille ettei susien laitonta tappamista hyväksytä ja että seura ilmoittaa epäillyistä laittomuuksista viranomaisille.
- Yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen:
 - Riistanhoitoyhdistyksen metsästyksen valvojen ja/tai poliisin kanssa.
 - Muiden luonnossa liikkujien kanssa.
- Paikallistasolla kielteisen ilmapiirin luominen laittomuuksia vastaan.

Yhteistyön tiivistäminen riistahallintoon, riistatutkimukseen tai muihin viranomaisiin

Yhteistyö susireviirialueille asuvien, riistahallinnon, riistantutkimuksen ja viranomaisten välillä on edellytys toimivalle susikannan hoidolle, kanta-arvioille ja vahinkojen ehkäisylle.

- Yhteistyöryhmien välinen yhteistyö
- Yhteistyö ja aktiivinen yhteydenpito riistahallinnon, riistatutkimukseen ja muihin viranomaisiin.
- Lausuntojen ja esitysten antaminen kokousmuistioiden kautta.

Materiaalilinkit

Reviiriyhteistyöryhmissä toimivien henkilöiden olisi hyvä perehtyä tarkemmin suden kannanhoitoon ja siihen liittyviin asioihin. Alla muutamia linkkejä, joihin kannattaa tutustua.

Susikannan hoitosuunnitelma

<https://riista.fi/riistatalous/riistakannat/hoitosuunnitelmat/susikanta/>

Suomen riistakeskuksen sivuilla kerrotaan susikannasta ja siihen liittyvistä aiheista. Sivulla nähtävissä myös vuonna 2015 päivitetty susikannan hoitosuunnitelma.

Reviiriyhteistyöryhmät

<https://riista.fi/riistatalous/riistakannat/hoitosuunnitelmien-toimeenpano/susireviirialueiden-yhteistyoryhmat/>

Suomen riistakeskuksen sivuilla kerrotaan reviiriyhteistyöryhmien toiminnasta. Sivuilta löytyy myös reviiriyhteistyön kehittäminen -hankkeen koordinaattorin yhteystiedot, toimintaryhmien kokousmuistiot ja jäsenten yhteystiedot.

Suurpedot.fi - yleistietoa suurpedoista

<http://www.suurpedot.fi/>

Suurpedot.fi -sivustolla on kattavasti puolueetonta tietoa kaikista Suomen suurpedoista ja niihin liittyvistä asioista. Esimerkiksi Suurpedot ja me -välilehden alta löytyy tietoa muun muassa suurpetovahingoista ja niiden ennalta ehkäisystä. Sivustolle tietoa toimittavat Metsähallitus, Maa- ja metsätalousministeriö, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus ja Ympäristöministeriö.

Petovahinkojen korvaukset

<http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/vahingonkorvaukset/Sivut/petovahingot.aspx>

Maaseutuviraston sivut petovahinkojen korvauksista, niiden ilmoittamisesta ja hakemisesta.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120503>

Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläinvahinkojen korvaamisessa käytettävistä käyvistä arvoista.

Petoaidat

<http://docplayer.fi/31955559-Suomen-riistakeskuksen-petoaita.html>

Varsinais-Suomen riistasuunnittelijan Jörgen Hermanssonin SusiAita-hankkeen tilaisuudessa pitämä esitys, jossa esitellään Suomen riistakeskuksen käyttämää petoaitaa.

Suurpetopoikkeuslupien päätökset

<http://suurpetopoikkeusluvat.riista.fi/>

Suomen riistakeskuksen tekemien suurpetopoikkeuslupien päätökset.

Suurpetohavainnot

<http://riistahavainnot.fi/suurpedot/havaintokartta>

Riistahavainnot-palvelussa esitetään suurpetoyhdyshenkilöille ilmoitetut karhu-, susi, ilves- ja ahmahavainnot sekä susien DNA-analyseista saatuja yksilöintitiedot, aiempina vuosina pan- noitettujen susien reviirejä sekä pantasusien paikannustietoa. Lisäksi palvelussa kerrotaan suurpetotutkimukseen liittyvää taustatietoa.

Luonnonvarakeskus

<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/susi/>

Luonnonvarakeskuksen sutta koskevat sivut. Sivuilla muun muassa viimeisin kanta-arvio ja kanta-arvion menetelmäkuvaus sekä esittely eri tahojen roolista susiasioiden hoidossa.

SusiAita-hankkeen sivut ja materiaalit

<https://www.sll.fi/varsinais-suomi/toiminta/susiaitahanke>

SusiAita-hanke oli Salon seudulla vuonna 2016 toimiva paikallinen yhteistyöhanke, joka pyrki tiedottamaan paikallisia petovahinkojen ennaltaehkäisystä sekä löytämään toimintamalleja su- den ja ihmisen rinnakkaiselon kehittämiseksi. Sivustolta löytyy runsaasti materiaalia mm. hank- keen tilaisuuksista (Tilaisuudet-välilehti) sekä opas koti- ja tuotantoeläinten suojausmenetel- mistä (Hankkeen tulokset-välilehti). Tilaisuuksien esitykset ovat saatavilla sähköisesti ja lähes kaikista tilaisuuksista on kuvattu videokooste.

Petohankkeen sivut ja materiaalit

<http://www.petohanke.fi/>

Maasuupetojen vaikutukset, seuranta ja vahinkojen ennaltaehkäisyhanke (Petohanke) oli Suo- mussalmella vuosina 2011-2014 toimiva yhteistyöhanke, jossa kehitettiin petovahinkojen en- naltaehkäisyyn tarkoitettuja menetelmiä. Hankkeessa testattiin erilaisia teknologisia sovelluksia ja niiden käyttökelpoisuutta erityisesti lammastaloudessa, poronhoitotyössä ja petovahinkojen paikannuksessa. Hanke selvitti myös hankealueella maasuupetojen vaikutuksia poronhoitoon ja –hoitajiin. Sivustolta löytyy mm. hankkeen loppuraportti ja oppaita esimerkiksi petovahinko- jen ennaltaehkäisystä.

